

Юлія ЯКОВЧУК,
здобувач вищої освіти ОС «магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Цвігун І. А.,**
д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Податки є головним бюджетоутворюючим елементом та важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів, що відбуваються у державі, вони виступають невід'ємною частиною будь-якої країни. Через справляння податків забезпечується надходження коштів до національного бюджету для виконання державою її функцій.

Оподаткування доходів фізичних осіб входить до фінансового механізму держави. У результаті перерозподілу доходів фізичних осіб, з одного боку, реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, а з іншого — формується фінансова база держави. Податок із доходів фізичних осіб має скерованість на соціальну справедливість податкової систем, оскільки ставить рівень оподаткування в пряму залежність від обсягів доходу платника [1].

Кожна країна формує індивідуальну систему оподаткування доходів населення з визначеними законодавством об'єктом, базою оподаткування, системою податкових пільг і ставок. Однак, різне ставлення до платників податків на доходи фізичних осіб в Україні та в іноземних державах, що знаходить своє відображення у фіскальній політиці держави.

Іноземні системи прямого оподаткування доходів фізичних осіб мають досить апробовану часом практику становлення та розвитку на базі глибокого

усвідомлення кожним платником податку свого конституційного обов'язку – сплати податків.

Значні соціальні видатки та постійна увага держави до платника податків поступово сформували свою податкову культуру, яка значно відрізняється від вітчизняних реалій. Також по іншому розуміється і сутність категорії «податок»: в Німеччині – це підтримка, яку громадяни надають державі; у Великобританії – це обов'язок перед державою; у США податок розуміється як «такса»; у Франції – як обов'язкова плата. Для нашої держави, як не прикро, розуміння даної фінансової категорії зводиться лише до примусового платежу [2].

Аналіз податкових систем європейських країн дозволяє стверджувати, що відправною точкою визначення об'єкту оподаткування є також податковий статус фізичної особи.

Так, у Франції, платник, який класифікований як резидентний платник податків, повинен сплачувати податок з будь-якого доходу, отриманого в будь-якій частині світу. Платник, що має податковий статус нерезидента, сплачує податок тільки на відповідний дохід, отриманий у Франції.

Згідно з італійським податковим законодавством, як італійські резиденти, так і фізичні особи-нерезиденти оподатковуються в Італії, але на різній основі. Фізичні особи-резиденти зобов'язані сплачувати італійський особистий (або національний) податок на прибуток від свого доходу, незалежно від джерела, згідно зі «світовим принципом». Фізичні особи, що не є резидентами, оподатковуються ПДФО тільки за доходами, які одержані на території Італії.

Такий же принцип визначення об'єкту оподаткування лежить в основі податкового законодавства інших європейських країн, зокрема Німеччини, Польщі, Іспанії.

Базовою ставкою ПДФО, що регламентується ст.167 ПКУ, є ставка у розмірі 18%, яка застосовується майже для всіх видів доходів громадян: зарплати, заохочувальні та компенсаційні виплати, виплати за договорами

цивільно-правового характеру тощо. Необхідно також відмітити, що деякі доходи оподатковуються за іншими ставками.

Слід зауважити, що заробітна плата становить більшу частину доходів домогосподарств, а інколи є єдиним джерелом доходу. Застосування в Україні пропорційних ставок податку на доходи фізичних осіб обумовлює соціальну несправедливість, яка проявляється в сплаті податків різними соціальними групами населення в рівних частках від доходів, незалежно від їх сум.

Особливість європейської системи оподаткування полягає в тому, що в її основі лежить прогресивна шкала оподаткування.

Так, у Франції, яка має прогресивну податкову систему, існує нижня межа прибутків, за які не стягується податок, а далі поступово ставка податку збільшується, в залежності від сум отриманого доходу, вище означеного рівня наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Ставки податку на доходи фізичних осіб у Франції за 2021
податковий рік**

Оподатковуваний дохід, євро	Ставка податку, %
До 9 964	0,0
9 965 – 27 519	14,0
27 520 – 73 779	30,0
73 780 – 156 244	41,0
156 245 і більше	45,0

Крім того, на частину доходу, що перевищує 250 000 євро на одну людину і 500 000 євро на подружню пару до ставки 45% додається надбавка у розмірі 3% і 4% на дохід, який перевищує 500 000 євро на одну особу і 1 млн євро для подружньої пари [4]. У Німеччині традиційно існує класова система оподаткування, де в основу розподілу платників на класи покладений їх соціально-громадянський статус. Всього налічується шість податкових класів; найбільші податки платять представники першого класу. Податок на прибуток у Німеччині є прогресивним: ставки податку на прибуток починаються від 14%, потім зростають до 42% (для доходів вище 55 961 євро); нарешті, дуже високий рівень доходів (перевищує 265 327 євро) оподатковується на рівні 45%. При

цьому існує мінімальна ставка податку, яка становить 0%. Тобто дохід у розмірі 9 169 євро (або 18 338 євро для подружніх пар, які подають комбінований прибуток), що отримується щороку, не обкладається податком [5].

В Італії залежно від джерел надходжень всі доходи платників поділяють на п'ять груп. Доходи кожної з груп оподатковуються окремо, шкала ставок коливається від 23 до 43%.

В Іспанії податок розраховується за ставкою від 24 до 45%, максимальна ставка застосовується, якщо дохід становить 300 тис. євро.

Максимальні ставки податку на доходи фізичних осіб в деяких країнах Європи наведено на рисунку 1.

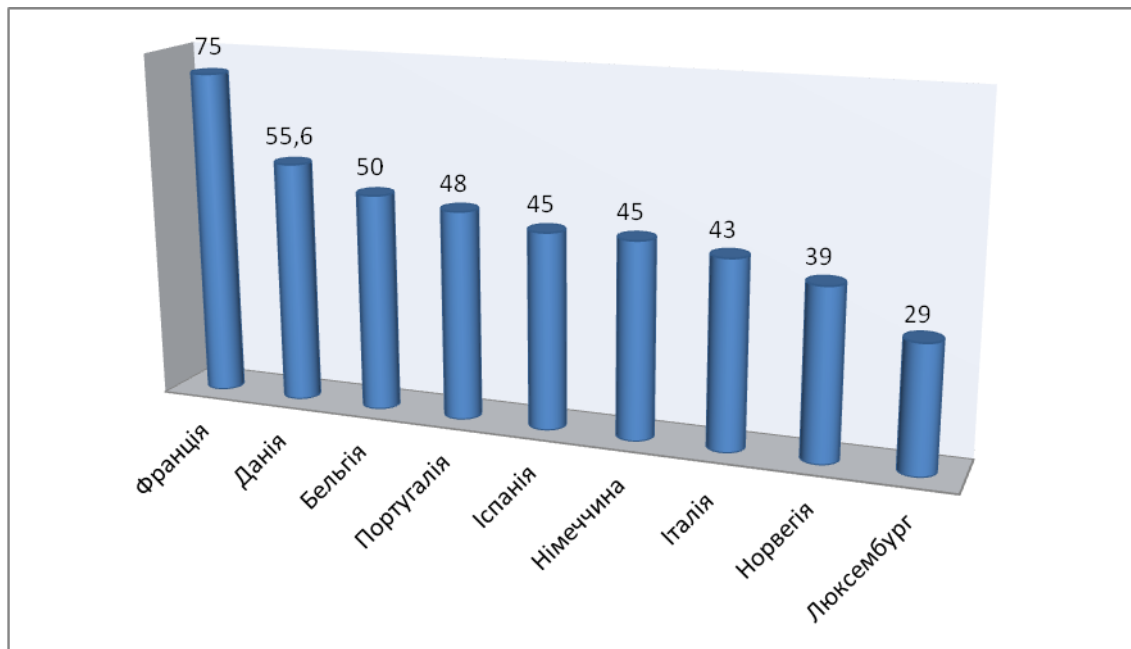

Рис. 1. Максимальні ставки податку на доходи фізичних осіб в деяких країнах ЄС, %

В багатьох європейських країнах в системі податкових відносин важливе місце посідає показник «граничний дохід». Це мінімальний розмір отриманого доходу, з якого починається сплачуватися податок (наприклад, для Франції це 9 965 євро, для Німеччини – 9 170 євро). При цьому розмір показника залежить від кількості дітей, сімейного стану платника та способу оподаткування за єдиною чи роздільною системою.

Українська система оподаткування надає платникам ПДФО три види пільг:

- не включення до складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу окремих видів доходів;

- отримання податкової знижки;

- отримання податкової соціальної пільги (ПСП).

Підхід до визначення ставок ПДФО, який застосовується в країнах ЄС, позитивно характеризує їх податкові системи та може бути розглянутий та врахований в процесі вдосконалення податкового законодавства України. Це забезпечить застосування принципу соціальної справедливості та підвищить податкову культуру громадян.

У будь-якій державі податкова система ілюструє специфіку організації її господарства. Порівнюючи податкову систему України та європейських країн, можна визначити, що вітчизняна система оподаткування доходів фізичних осіб за своїм складом та структурою в значній мірі відповідає системі оподаткування країн ЄС. Прозорість та відкритість, спрямованість, насамперед, на вирішення соціальних питань та економічну мотивацію домогосподарств є основними правилами податкової системи європейських країн. Іноземні системи прямого оподаткування доходів фізичних осіб мають апробовану часом практику становлення та розвитку на базі глибокого усвідомлення кожним платником податку свого конституційного обов'язку – сплати податків. В умовах створення в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки, удосконалення власної системи оподаткування доходів фізичних осіб із урахуванням світових здобутків у цій сфері є пріоритетним завданням української податкової системи.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, зі змінами та доповненнями. URL: www.zakon.rada.gov.ua.

2. Толочко В. М., Музика Т. Ф. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу. URL: <http://modern->

pharmacy.com.ua/oglyad-mehanizmu-styaguvannya-podatkov-vukrayini-ta-deyakih-krayinah-svitu.

3. Податковий кодекс України: Кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Адамик О.В. Доходи суб'єктів державного сектора: економічна сутність, вітчизняна та міжнародна інтерпретація. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. №1. С. 29-36.

5. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних установах. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 288 с.